

[Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/files/docs/zvit/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82%202013.pdf>

4. Звіт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг за 2012 рік [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://nfp.gov.ua/files/docs/zvit/%D0%A0%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%202012_1.pdf

5. Рекуненко І.І. Особливості діяльності саморегульованих організацій на ринку фінансових послуг / І.І. Рекуненко, Є.П. Бондаренко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць. – Суми, 2010. – Т. 29. – С. 394–407.

6. Філатова Н.Ю. Феномен саморегулювання в контексті становлення інституту саморегульованих організацій в Україні / Н.Ю. Філатова // Теорія і практика правознавства. [Електронне наукове фахове видання]. – 2011. – № 1.

7. Гарбар Ж.В. Діяльність саморегульованих організацій на фінансовому ринку України / Ж.В. Гарбар // Наука й економіка. – 2012. – Т. 1. – Вип. 4 (28). – С. 17–23.

8. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 №2664–III [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>

9. Закон України «Про кредитні спілки» від 20.12.2001 №2908–III [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/про кредитні спілки](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/про%20кредитні%20спілки)

10. Проект Закону про внесення змін та доповнень до Закону України «Про кредитні спілки» (щодо створення саморегульованої організації кредитних спілок) (реєстраційний №6010 від 28.01.2010) [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://a-kryvenko.blogspot.com/2012/07/httpw1.html>

11. Положення про делегування національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, окремих повноважень одній із всеукраїнських асоціацій кредитних спілок: розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 03.10.2006 №6280 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1186-06>

УДК 314.74

О.О. КОРНІЄНКО,

аспірант, Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України

Вплив основних макроекономічних показників на сучасні міграційні потоки в умовах глобалізації

У статті досліджено динаміку основних макроекономічних показників України з прогнозом до 2017 року. Показано, що динаміка макроекономічних показників у період з 2007–2015 років та згідно з прогнозом до 2017 року стабільно перебуває в негативній зоні. Як основні причини цієї ситуації визначені: скорочення числа західних компаній на ринку і погіршення інвестиційного клімату в Україні. Схематично виділені основні міграційні потоки з України та в Україну з інших країн. Проаналізовано вплив основних макроекономічних показників на сучасні міграційні потоки в умовах глобалізації.

Ключові слова: міграційні потоки, глобалізація, ВВП, державний борг, індекс споживчих цін, сальдо рахунку поточних операцій, Standard & Poor's Ratings Services.

Е.А. КОРНИЕНКО,

аспірант, Институт демографии и социальных исследований им. М.В. Птухи НАН Украины

Влияние основных макроэкономических показателей на современные миграционные потоки в условиях глобализации

В статье исследована динамика основных макроэкономических показателей Украины с прогнозом до 2017 года. Показано, что динамика макроэкономических показателей за период с 2007–2015 годов, а также согласно прогнозу до 2017 года стабильно находится в отрицательной зоне. В качестве основных причин этой ситуации выделены: сокращение числа западных компаний на рынке и ухудшение инвестиционного климата в Украине. Схематически определены основные миграционные потоки из Украины и в Украину из других стран. Проанализировано влияние основных макроэкономических показателей на современные миграционные потоки в условиях глобализации.

Ключевые слова: миграционные потоки, глобализация, ВВП, государственный долг, индекс потребительских цен, сальдо счетов текущих операций, Standard & Poor's Ratings Services.

О.О. KORNIENKO,

a graduate student of Institute of demography and social researches named after M.V. Ptukha national academy of sciences of Ukraine

Influence of basic macroeconomic indexes on modern migratory streams in the conditions of globalization

The article deals with the study of the dynamics of the main macroeconomic indicators of Ukraine is forecast to 2017. It has been shown that the basic dynamics of macroeconomic indicators for the period 2007–2015. with projections to 2017. is stable in the negative zone. Presented premise of reducing the number of foreign companies in the market and the deterioration of the investment climate in Ukraine. Schematically shows the main migration flows from Ukraine and Kazakhstan. The basic of the country where, and with whom directed migration flows. Shows the influence of the main macroeconomic indicators on migratory movements in the context of globalization.

Keywords: migration flows, globalization, GDP, public debt, indeks consumer prices, the current account balance, Standard & Poor's Ratings Services.

Постановка проблеми. Відомо, що міграційний потік (лат. migratio, англ. migration flow, нім. Migrationsstrom) – це сукупність територіальних переміщень населення, що відбуваються в певний час у рамках тієї чи іншої територіальної системи. Міграційний потік – це не тільки статистично значуща величина, а й надзвичайно різноманітна сукупність у структурному відношенні. За структурою міграційний потік може бути розділений за статтю та віком мігрантів, їхнім сімейним станом, національністю [1]. Міграції в сучасну епоху обумовлюються такими причинами формування глобалізаційних процесів, як [2]:

- процес інтернаціоналізації, який приводить до поглиблення співробітництва між країнами та посилення їх взаємозалежності;

- науково-технічний прогрес: поява інформаційних технологій, які корінним чином змінюють всю систему соціально-економічних відносин, переносять на якісно новий технічний рівень організаційно-економічні відносини, транспортні та комунікаційні зв'язки (зниження витрат на трансакції);

- загострення проблем, що є загальними для всіх людей і країн світу та є важливими з точки зору збереження та розвитку людської цивілізації.

Зазначимо, що глобалізація на рівні окремої країни характеризується ступенем взаємозв'язку її економіки зі світовою економікою в цілому.

Незважаючи на зростання глобалізації світової економіки, не всі країни в однаковій мірі інтегровані до неї. Існують декілька головних показників, що визначають ступінь інтегрованості економік різних держав у глобальну економіку, серед яких [3]:

- співвідношення зовнішньоторговельного обігу і ВВП;
- прямі іноземні інвестиції (ПІІ), які спрямовуються в економіку країни і з країни, та портфельні інвестиції;
- потік платежів роялті у країну та з країни, що пов'язані з переданням технологій.

Підкреслимо, що Україна за підсумками першого півріччя визначена на сьомому місці рейтинговим агентством Standard & Poor's (S & P) у складі десяти країн, яким загрожує дефолт.

Основні фактори, які перешкоджають стабілізації та зростанню економіки нашої країни, можна визначити таким чином [4]:

- уповільнення зростання реального сектору економіки;
- зниження купівельної спроможності домогосподарств;
- зростаючий зовнішній борг, різке скорочення золотовалютних резервів;
- потреба в зовнішньому фінансуванні;
- недостатня диверсифікація поставок енергоносіїв;
- непередбачувані відносини з Росією, висока вартість російського газу, поглиблення рецесії;
- скорочення зовнішніх інвестицій;

Тому науковий інтерес представляє дослідження впливу основних макроекономічних показників на сучасні міграційні потоки в умовах глобалізації.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. На сьогодні тематику, що стосується наукових розробок у сфері міграції з теоретичними засадами міграційних процесів, досліджують у своїх працях такі вітчизняні вчені, як Ю. Бузницький, А. Бабенко, В. Колпаков, О. Кузьменко, О. Малиновська,

В. Новік, В. Олефір, С. Пирожков, О. Піскун, І. Прибиткова, Ю. Римаренко, Ю.Тодика, В. Трощинський, О. Хомра, П. Чалий, С. Чехович, О. Шамшур, В. Шаповал, М. Шульга та ін. Також існують моделі системного дослідження у процес міждержавної трудової міграції населення у працях зарубіжних вчених Дж. Борхаса, А. Роя, К. Макконела, Я. Мінсера, Маноло І. Абелли та ін.

У відповідності з критеріями Світового банку глобалізація характеризується такими основними рисами [5]:

1. Інтернаціоналізацією господарського життя.
2. Становленням і зростанням міжнародних фінансових ринків.
3. Міжнародним обміном технологіями.
4. Злиттям культур.
5. Глобалізацією політичних процесів.

З погляду економічних процесів, виділяють три основних напрями глобалізації [6]:

I. Міжнародна торгівля: товарами; послугами; технологією; об'єктами інтелектуальної власності.

II. Міжнародні фінансові операції: кредити приватних, державних, міжнародних організацій; операції з цінними паперами – акціями, облигаціями і іншими борговими зобов'язаннями; а також виробничий – фінансові операції – ф'ючерси, опціони та ін.

III. Міжнародний рух чинників виробництва – капіталу і праці.

У цьому контексті міжнародна міграція населення стає в ряд найважливіших глобальних явищ, що у значній мірі впливає на розвиток світової економіки. Вже тільки масштаби міжнародної міграції дозволяють говорити про неї як про явище, що має глобальне значення.

Важливим показником зростаючого динамізму міжнародного міграційного руху є темпи зростання числа міжнародних мігрантів, які постійно збільшувалися, досягнувши 3,1% на рік в останнє десятиліття ХХ ст., що було пов'язано, зокрема, з розпадом соціалістичної системи і залученням у світові міграційні потоки народів колишнього Радянського Союзу, країн Східної та Центральної Європи. Зокрема, відбувається масова міграція населення [7] у більш розвинутих економічному плані регіони, розшарування населення в розвинутих країнах, в яких формуються завдяки іммігрантам чисельні групи нових переселенців [8], які жодним чином не інтегрувалися в нове соціальне середовище.

Разом із тим актуальним є дослідження основних тенденцій сучасної міжнародної міграції: глобалізації міжнародної міграції; якісних зміни у світових міграційних потоках; визначальної ролі економічної, насамперед, трудової міграції; значного зростання нелегальної міграції; збільшення масштабів та розширення географії вимушеної міграції; всезростаючої ролі міжнародної міграції в демографічному розвитку розвинутих країн світу; фемінізації міжнародної міграції; подвійного характеру міграційної політики на національному, міжнародному регіональному та світовому рівнях.

Мета статті полягає в дослідженні основних міграційних потоків з України та в Україну у порівнянні з іншими країнами, з яких і куди направлені міграційні потоки. Надати оцінку впливу основних макроекономічних показників на сучасні міграційні потоки в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу. Для проведення макроекономічної політики важливе значення мають макроеконо-

Таблиця 1. Динаміка номінального і реального ВВП за період з 2007–2015 років з прогнозом до 2017 року

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Номінальний ВВП (\$ млрд.) Nominal GDP	143	180	113	138	163	175	178	135	144	160	182
ВВП на душу населення (у \$ тис.) GDP per capita	3,07	3,886	2,454	2,99	3,562	3,82	3,91	2,98	3,194	3,549	4,079
Реальне зростання ВВП (%) Real GDP growth (%)	7,6	2,3	14,8	4,2	5,1	0,3	0,0	7,0	0,0	3,0	4,0
Реальний ВВП зростання на душу населення (%) Real GDP per capita growth	8,2	2,9	14,3	4,6	5,5	0,6	0,1	6,6	0,5	3,5	4,5

мічні показники, що характеризують стан економіки в цілому [9, с. 10–11]. Розглянемо динаміку основних макроекономічних показників України з прогнозом до 2017 року. В табл. 1 приведена динаміка номінального і реального ВВП за період з 2007–2015 років з прогнозом до 2017 року [10].

З табл. 1 видно, що ВВП на душу населення скоротився на 7% у 2014 році і за прогнозом відновиться у 2017 році на рівні 2013 року. Також різке коливання темпу зростання ВВП у кризовому і посткризовому періодах 2007–2010 років змінюється до коливань з меншою амплітудою. Зауважимо, що прогнозні значення 2016–2017 років майже стабілізуються.

У табл. 2 [10] наведено основні показники динаміки державного боргу за період з 2007–2015 років з прогнозом до 2017 року.

Стосовно фінансування загального дефіциту державного бюджету, то за оцінками уряду вона становитиме не менше 2% ВВП.

У той же час витрати органів державного управління по відношенню до доходів зросли в 2014 році майже вдвічі по відношенню 2013 року.

У табл. 3 наведено основні урядові витрати та динаміку індексу споживчих цін за період з 2007–2015 років із прогнозом до 2017 року [10]. Спостерігається позитивна динаміка, окрім витрат урядового сектору по відношенню до ВВП, яка зростала до 2009 року, потім спадала до 2012 року, потім знову має тенденцію до зростання.

Динаміка показників відносно сальдо рахунку поточних операцій за період з 2007–2015 років та прогнозом до 2017 року подана в табл. 4 [10]. Баланс поточного рахунку стабільно перебуває у негативній зоні.

Дефіцит поточного рахунку поточних операцій очікується, до різкого зниження, до 3% ВВП у 2014 році зі зростанням у прогнозі 2017 року до 6% (рівень 2011 року). Фактори, що сприяють такому зниженню, це перш за все значне скорочення імпорту. Дефіцит поточного рахунку платіжного балансу України в 2013 році був близько \$13 млрд. і зросте протягом 2014 року. Потреба економіки України в зовнішньому фінансуванні залишається на високому рівні.

У табл. 5 представлені ключові фактори рейтингу України, які визначені агентством Standard & Poor's [11].

Таблиця 2. Основні показники динаміки державного боргу за період з 2007–2015 років з прогнозом до 2017 року

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Зміна загального державного боргу / ВВП (%) Change in general government debt/GDP	1.1	10.6	14.1	10.5	3.1	3.0	4.7	20.8	7.5	5.0	1.0
Платіжний баланс / ВВП (%) General government balance/GDP (%)	2.0	(3.2)	(8.7)	(7.0)	(4.1)	(6.6)	(6.7)	(11.0)	(7.5)	(5.0)	(4.0)
Державний борг / ВВП (%)	12.3	20.0	34.8	39.5	36.3	36.5	40.2	60.1	62.7	62.9	58.7
Чистий державний борг / ВВП (%) Net general government debt/GDP (%)	10.1	18.6	33.8	37.2	35.1	36.0	39.6	59.7	62.3	62.6	58.3

Таблиця 3. Основні урядові витрати та динаміка індексу споживчих цін за період з 2007–2015 років з прогнозом до 2017 року

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Витрати органів державного управління / доходи (%) General government interest expenditure/revenues	1.2	1.2	2.7	3.4	4.6	4.3	5.7	9.8	13.1	15.2	14.4
Витрати уряд. сектору / ВВП (%) Costs government sector/GDP	61.4	79.5	80.3	67.9	62.8	59.7	65.3	63.8	62.7	63.7	64.2
Зростання індексу споживчих цін (%) CPI growth (%)	12.8	25.2	15.9	9.4	8.0	0.6	0.3	15.0	8.0	7.0	6.0
Валові зовнішні фінансові потреби / Надходжень за рахунком поточних рахунків (%) Gross external financing needs/CARs (%)	116.0	120.3	123.9	125.7	130.4	134.8	147.3	151.5	155.8	155.3	152.8

Таблиця 4. Динаміка сальдо рахунку поточних операцій за період з 2007–2015 років з прогнозом до 2017 року

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Сальдо рахунку поточних операцій / ВВП (%) Current account balance/GDP	(3.7)	(7.1)	(1.5)	(2.2)	(6.3)	(8.2)	(9.2)	(2.8)	(4.6)	(5.8)	(5.9)
Сальдо рахунку поточних операцій / Надходжень за рахунком поточних рахунків (%) Current account balance/CARs (%)	(7.3)	(13.4)	(2.8)	(3.9)	(10.3)	(14.1)	(16.8)	(4.1)	(6.7)	(8.5)	(8.6)
Чистий зовнішній борг / Надходжень за рахунком поточних рахунків (%) Narrow net external debt/CARs	52.4	60.4	100.5	84.6	76.1	85.9	104.1	121.7	120.1	114.9	107.2
Чисті зовнішні зобов'язання / Надходжень за рахунком поточних рахунків (%) Net external liabilities/CARs (%)	37.2	43.1	64.5	49.7	48.4	58.7	78.4	91.2	93.0	92.4	88.3

Таблиця 5. Ключові фактори рейтингу України, які визначені агентством S&P

Фактори	Рівень
Інституційні та ефективність управління	Слабкий
Економічна структура і зростання	Слабкий
Зовнішня ліквідність та міжнародна інвестиційна позиція	Слабкий
Фінансова гнучкість і продуктивність	Слабкий
Боргове навантаження	Нейтральний
Гнучкість грошово-кредитної політики	Слабкий

Таблиця 6. Міграційні установки та плани мешканців України, 2013, %

Міграційні установки та плани	Усі мешканці України, які мають роботу	Розподіл робітників за місцем роботи відносно місця постійного проживання:		
		у тому числі:		
		за місцем постійного проживання	в іншому населеному пункті країни	поза межами України
Чи хочете Ви виїхати з населеного пункту, де постійно проживаєте?				
Так, хотів	28,2	26,7	34,2	62,5
Важко сказати	17,9	17,3	20,5	25,0
Ні	53,9	56,0	45,3	12,5
Куди Ви хотіли б переїхати?				
В іншу місцевість в Україні	8,5	7,9	11,8	–
В Росію	7,5	6,9	8,0	44,4
В інші республіки колишнього СРСР	2,0	2,1	1,9	–
За кордон	14,6	14,3	16,8	–
Ще не знаю, куди	25,2	25,8	21,1	44,4
Нікуди не поїхав би	42,2	42,9	40,4	11,2
Чи збираєтесь Ви поїхати за кордон з метою тимчасового працевлаштування протягом року?				
Так	9,6	7,3	17,5	77,8
Ні	90,4	92,7	82,5	22,2

Джерело: <http://demoscope.ru/weekly/2013/0563/analit01.php>

Таким чином, штучне стримування інфляції та природних курсових коливань валютного ринку, зростаюча регулятивна роль держави – все це веде до скорочення числа західних компаній на ринку і погіршення інвестиційного клімату в Україні.

Ведучий науковий співробітник Інституту соціології НАНУ, доктор економічних наук І.М. Прибиткова зазначає про зміцнення міграційних установок, що вказують на погіршення якості життя громадян України на сформованому в межах України потужному пульсуючому демографічному полі. Значні людські потоки щодня пронизують її соціально-просторовий континуум, в якому сконцентровані різноманітні можливості.

У табл. 6 наведені міграційні установки та плани мешканців України за результатами соціологічного опитування [12].

На рис. 1 схематично наведені основні міграційні потоки з України. Як видно зі схеми, основний потік спрямований в Росію (3 647 234 особи), менші за обсягом потоки: у Польщу (332 950 осіб), в США (332 155 осіб), в Ізраїль (248 699 осіб), в Казахстан (271 951 особа), в Німеччину (202 501 особа), в Молдову (189 906 осіб), в Італію (172 581 особа), Білорусь (141 266 осіб). Незначні міграційні потоки спостерігаються в інші країни, що позначені на рис. 1.

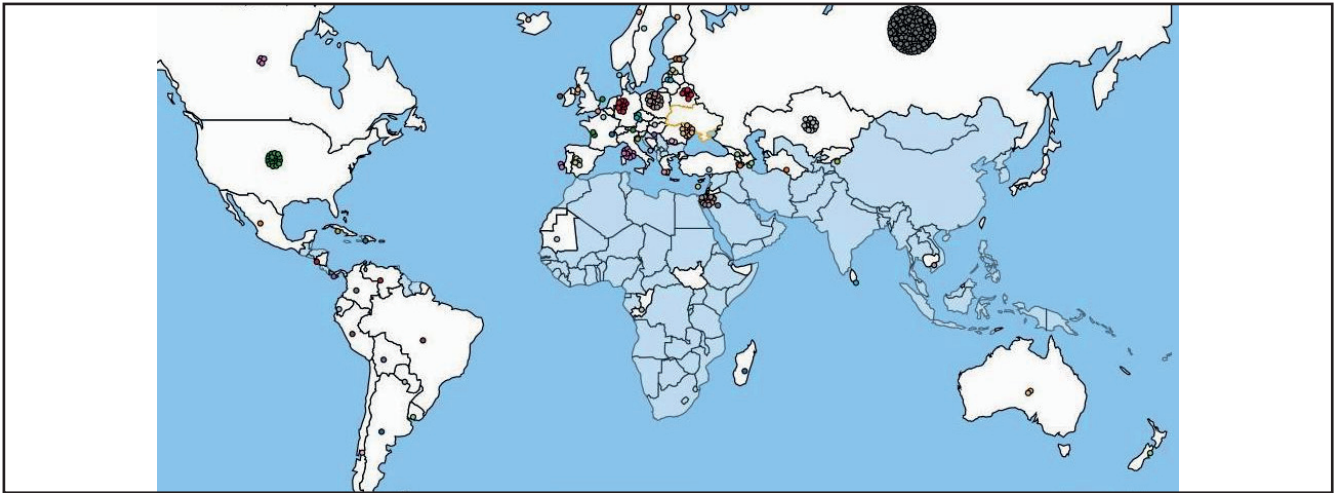

Рисунок 1. Основні міграційні потоки з України за 2013 рік

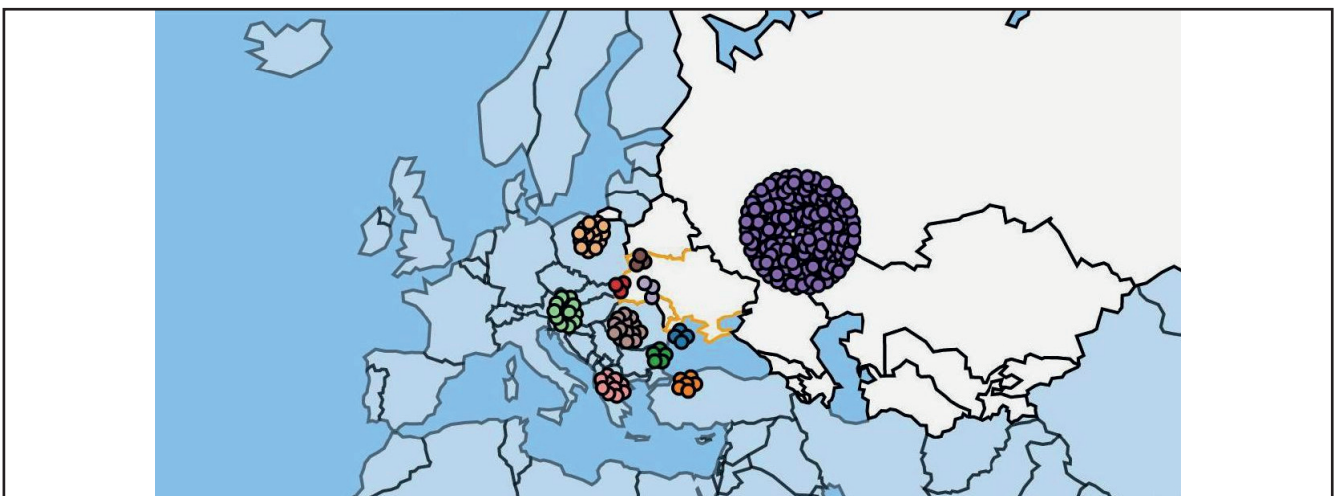

Рисунок 2. Основні міграційні потоки в Україну за 2013 рік

На рис. 2 схематично наведено основні міграційні потоки в Україну.

Як видно з рис. 2, основний потік направлений з Росії (3 684 217 осіб), менші за обсягом потоки: з Білорусії (276 070 осіб), з Казахстану (249 886 осіб), з Узбекистану (247 151 особа), з Молдавії (168 370 осіб), з Азербайджану (92 536 осіб), з Грузії (72 410 осіб), з Вірменії (53 193 особи). Незначні міграційні потоки спостерігаються з Туркменістану, Киргизстану, Таджикистану.

Висновки

1. Важливим індикатором зростання масштабів міжнародної міграції є збільшення частки міжнародних мігрантів у чисельності населення країн. Таким чином, у сучасному світі міжнародні міграційні потоки перетворилися на глобальне явище, яке має вплив на всі сторони життя світового співтовариства, а міжнародна міграція стала одним з ключових джерел соціально-економічного розвитку держав.

2. Забезпечення легітимного поля міжнародної міграції та раціональне використання наявної у мігрантів кваліфікації може бути досягнуто тільки за допомогою розумної, стратегічно вивіреної міграційної політики, що не допускає триумфу націоналістичного атавізму над логікою економічного розвитку.

3. Глобалізаційні процеси стають новим і досить істотним чинником сучасної міграції населення, що фактично виконує функцію акселератора в її розвитку. Своєю чергою, міграція все більшою мірою виконує роль чинника глобалізації в розвитку окремих країн і регіонів.

Список використаних джерел

1. Ионцев В.А. Международная миграция населения: теория и история изучения / В.А. Ионцев. – М.: Диалог-МГУ, 1999. – 367 с.
2. Рыбаковский Л.Л. Миграция населения (вопросы теории): монография / Л.Л. Рыбаковский. – М.: ИСПИ РАН, 2003. – 238 с.
3. Лебедева М. «Переходный возраст» современного мира / М. Лебедева, А. Мельвиль // Международная жизнь. – 1999. – №10. – С. 76–85.
4. Пирожков С.И., Малиновская Е.А., Хомра А.У. Внешние трудовые миграции в Украине: социально-экономический аспект. – Киев, НИПМБ, 2003. – 134 с.
5. Малиновська О.А. Управління зовнішніми міграціями в контексті європейської інтеграції України: дис. д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02 / Національна академія держ. управління при Президенті України. – К., 2005.
6. Івахнюк І.В. Міжнародна трудова міграція. – М., 2008.

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

7. Іонцев В.А. Міжнародна міграція. Серія «Міграція населення». Вип. 3. Додаток до журналу «Міграція в Росії». – М., 2008.
8. За справедливий підхід до трудящих-мігрантів у глобальній економіці. Доповідь VI. Міжнародна конференція праці, 92-а сесія 2004 Женева, МОП, 2006.
9. Світ у дзеркалі міжнародної міграції / Гол. ред. В.А. Іонцев. Наукова серія: Міжнародна міграція населення: Росія і сучасний світ. Вип. 10. – М., 2007.
10. World Development Indicators – World Bank 2013. Показники світового розвитку – Світовий банк (2013).
11. Міграційні процеси в Україні: сучасний стан і перспективи. Монографія / НАН України; ін-т демографії та соціальних досліджень; О.В. Позняк (наук. ред). – Умань: СГД Сочінський, 2007. – 276 с.
12. Прибиткова І.М. Просторова самоорганізація населення: теоретико-методологічні передумови дослідження / І. Прибиткова // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2009. – №4. – С. 84–98. – ISSN 1563–37.
13. Дмитриев А.В. Миграция: конфликтное измерение: монография / А.В. Дмитриев. – М.: Альфа-М, 2006. – 432 с.
14. Castles S., Miller M., The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World. London: Guilford Publications, 2007.
15. Demeny Paul., Prospects for International Migration: Globalization and its Discontents // Journal of Population Research, 2007.
16. Stalker P. Workers Without Frontiers. The Impact of Globalization on International Migration / Peter Stalker. – London: Lynne Rienner Publishers; Boulder (Co.), 2000. – P. 13.